

ERDÉLYI GAZDA

MECJELEN

minden hónap közepén és végén
legalább 1 iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. (éltévre 2 ftal) fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
széri hirdetéskor						
1/16 lap	14	36	70	120	160	200
2/16 "	7	18	35	60	80	100
3/16 "	350	9	1750	30	40	50
4/16 "	175	450	875	15	20	25
5/16 "	90	225	440	750	10	1250

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadnak Haasenstein és
Vogler urak Pest, Bécs, Prága stb.
Mellékletek 5 o. 6. fba számitatnak, a szükséges
példányszámról a kiadóhivatal ad felvilágosítást.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Pályázatok hirdetése.

Az erdélyi gazd. egylet igazgató választmánya
f. é. február 5-ki üléséből, 20. j. k. p. a. foglalt ha-
tározata folytán megújítja az eddig eredménytelenül
maradott következő két pályázatot:

P á l y á z a t.

Adassék terv 10—15 nyomtatott ivnyi nép-
szerű munkában arról, miként lehetne hazánk Ki-
rályhágón inneni részének, különösen a Mezőségnek
emlitést alig érdemlő sovány legelőnél egyebet nem
nyújtó, meredek kopárait szintugy a déli, mint az
északi oldalakon befásítani.

Neveztesse meg az ezen helyek légköri, s
talaji viszonyainak legmegfelelőbb fanemek; irassanak
le azok élettanilag, növénytanilag, s osztályoztassanak
a talaj különböző alkatrészeinek megfelelőleg.

Adassék elő az ajánlott fanemek magva gyűjté-
sének, faiskolában vagy állandó helyükre való elve-
tésének, faiskolában nevelésük- s állandó helyre ki-
ültetésüknek, mindkét helyen ápolatásuknak legezél-
szerűbb, egyszerű módja; a teendők elintézése legal-
kalmassabb idejének mindannyiszor kijelölésével.

Ismertessenek meg az erdő-ültetéshez kellő leg-
célszerűbb eszközök, rajzaik segítségével.

A pályamunkák szokott módon, idegen kézzel
írva, s jeligés levelekkel ellátva, 1872 december 31-én
estig Kolozsvárra az erd. gazdasági egylet titkárhoz
küldendők be.

A pályaművek megbíráltatását szakértők által a
választmány eszközölné, s ez adja ki az abszolút becs-
cel bíró legjobb mű írójának a díjt.

A pályamunka a díj odaitélése napjától számi-
tandó fél évig az író tulajdona marad. Ha azonban
ez alatt kinyomatását nem eszközölné, a tulajdoni jog
az erd. gazdasági egyletre száll.

A pályadíj 50 arany *)

P á l y a k é r d é s.

Micsoda viszony van Erdélyben gazda és cseléd
közt; mik ezen viszony előnyei és hátrányai; s mi-
ként lehetne — a Királyhágón túli körülményeket is
lehetőleg tekintébe vére — erdélyi gazdaságainkban a
jó cselédeket szaporítani?

A pálya-műveket szokott módon idegen kézzel
leírva s je igés levelekkel ellátva, 1872 szeptember
30-án estvig Kolozsvárra, az erd. gazd. egylet titká-
rához kell beküldeni.

A bírálatot a gazd. egylet ismeretterjesztő szak-
osztálya eszközölné s itéli oda az abszolút becszel
bíró legjobb munka írójának a díjt.

A pályanyertes munka, sőt a többiek közül is
az arra érdemeseknek ítéltek, az „Erdélyi Gazda”
hasábjain közreadatnak; egyébként szerzők tulajdonai
maradván.

Pályadíj 20 arany. *)

*) Erdélyi lapársaink, ugy a magyar szaklapok t. szerkesztő-
ségei tiszteletteljesen felkéretnek fenti sorok szíves átvételére.

Szerk

Az Oidium Tuckeri ismertetése. *)

Az erdélyi gazd. egyeslet szőlészeti szakosztályának megbízásából: a t. vándorgyűlés figyelmét azon szőlőbetegségekre hívom fel, melyet a tudomány Oidium Tuckerinek nevez s mely közelebbről nálunk Erdélyben, — az utóbbi nedves évek eredményeként s rozsz borterméseink toldaléka gyanánt, — nagyobb terjedelemben jelentkezett.

Hivatkozhatom az „Erdélyi Gazdá“-nak aug. végén és szept. közepén megjelent számaira, hol az Oidium minősége, föllépése részletesen ismertetve volt. Szabad legyen az ott elmondottakból egyetmást a t. vándorgyűlés előtt följutitanom.

„A szőlőlevelek alsó lapján, csakhamar a virágzás után, penészszerű fehéres foltok mutatkoznak, melyek nem sokára a szőlőnek minden fiatal részét megszállják s lassankint mind sürűbben behálózzák: anélkül azonban, hogy a megtámadott részek szövetibe behatolnának; mert csak itt-ott fejlesztenek egyes tapadó-szerveket, melyek a felületen levő sejtek tartalmát kiszívják. A bogyók e miatt aprók maradnak s 1 vagy 2 egymást keresztben szelő repedéssel fölpattanván nedvök kifoly; ennek következtében összezsugorodnak vagy elrothadnak.

„Tucker, angol kertész volt az első, ki a tisztelőre elnevezett kis gombát 1845-ben, virágházi szőlőkön észlelte. Ezen idő óta a szőlőbetegség, melynek különösen a nedves meleg időjárás kedvez, helyenként egész Európát meglátogatta.

„A mi Oidiumunknak 1871 nyarán észlelt föllépése a rendestől annyiban eltér, hogy a leveleken majd semmi nyoma sincs, (minthogy a levélzet már idősb), hanem csak a fürtök, a gerezd kocsánya, s a szomszéd venyige-részek rozsdafoltosok. Mintha finom hamut szitáltak volna egyes gerezdekre s a már régebben meglepett szemek kezdenek feketés rozsdafoltokat kapni.“

Ugyancsak az „Erdélyi Gazda“ hasábjain, — honnan a fönnbbi leírást idéztem, — fölhívás intézetett hazánk szőlőbirtokosaihoz, hogy vizsgálják meg vidékükön főleg a kerti szőlőket, s hol a bajt észreveszik: terjedelméről az erdélyi gazd. egyesletet értesíteni sziveskedjenek. Mert ámbár nem valószínű, hogy Erdély hűvösebb égálja alatt az Oidium akkora pusztításokat tegyen, mint pl. Madeira szigetén, hol a szőlőt teljesen ki kellett miatta irtani; vagy Dél-Eu-

rópa tengerpart vidékein: Spanyol, Olasz, Dél-Franziaországban stb. még sem szabad a bajt figyelmen kívül hagynunk s igyekeznünk kell jó idején, hogy terjedésének a rendelkezésünkre álló eszközökkel, gáttat vessünk.

Egyedül Czelnáról, Albert Elek urtól, id. gr. Teleki Domokos gazdatisztjától kaptunk felhívásunkra egy küldeményt, melyen az Oidium csalhatatlanul fölismerhető is volt.

A gazd. egyeslet a jelen vándorgyűlést kiválólag alkalmasnak tartá, hogy a fenforgó ügy e helyen, nagyobb számú gazdaközönség előtt újra szóba hozassék; imé! t. gyűlés ez magyarázza meg: miért veszem becses figyelmöket néhány perczre igénybe?..

Főként három szakában az évnek szokott az Oidium fellépni: tavasszal, mikor az új hajtások megjelennek; szőlővirágzáskor és midőn a gerezdek szemei lágyni kezdenek vagy a pirosak szinesednek; nálunk ott, hol személyesen látni alkalmam volt, ez évben lágyszemre jelent meg a szőlőbetegség.

Mikor és hol tünt fel először az Oidium Erdélyben? meghatározni nem lehet. Hihetőleg évek óta fordultak szorványosan, egyes esetek elő, de észrevétlenül maradtak. Ugy látszik: hazánk legmelegebb részén, a Maros alsó völgyén, Magyarországból átjőve, haladt a betegség lassanként fönnbb. A mennyire adataink terjednek: Enyed, Miriszló, Csombord, Gombás szőlőhegyeiben jókora terjedelmű; a czelnai adatot fönnbb idéztem; az Aranyosvölgyben Gyéresen kivált a kerti léczezet melletti tőkétet lepte meg; Egerbegen az aljszőlőket; a Szamosvölgyben: Kolozsvárt több helyen láttuk. A jelen gyűlés folyama alatt, a tófalvi szőlőtelepbe tett kirándulás alkalmával találtunk néhány Oidium-foltos gerezdet, ugyszintén Dr. Knöpflernek Maros-Vásárhelyt fekvő kerti tőkén. *)

A mi a meglepett fajokat illeti: úgy látszik, hogy a régi erdélyi, és ujonnan behozott fajokra egyformán kiterjedt nálunk az Oidium. Gyéresen főként a bakator és croquánt muskotály szenvedtek; Gombáson csak a régi erdélyiekre települt (talán mert ezek feküdtek alsóbb táblákban); Csombordon a riezling és Enyeden minden faj, még az eddig teljesen penész-mentesnek hirdetett izabella is meg volt támadva. Kolozsvárt legföltűnőbben a croquant és nagy szemű apuliait szállotta meg az Oidium; Vásárhelyt

*) Szóval előadatott a m.-vásárhelyi vándorgyűlés oct. 8-ki zárgyűlésén. Szerk.

*) A Királyhágón túlról: a kerti szőlők Debreczen vidékén, továbbá az Érmellék és Ménes hegyei nyújtottak adatokat; valószínűleg egybűtt is megvan. Szerző.

a chasselas d'oré, Tófalván a riezling gerezdek voltak meglepve.

Tekintélyes szakértők állítása szerint: a rövid miveletű: tőkére, drotra nevelt venyigék sokkal ritkábban szenvednek; a hosszú miveletűeket gyakran a szőlővidékek szőlőiben az Oidium gyakrabban szokott pusztítani.

Hogy az Oidium kis gombáinak csirasejtjei egy tőkéről másokra is átszállanak s eként a föllépett betegség gyorsan tovább terjedhet: kétségtelen. Szerencsére, mi előttünk más korábban meglepett vidékek kitapasztalták, hogy a kénvirág (kén- vagy büdöskő gőzéből kihüléskor képződő nagyon finom por) a meglepett növényekre hintve, az Oidium tovább terjedésének biztos ellenszere.

Franciaország több vidékén már anélkül, hogy az Oidium föllépését bevárnák, évenként három ízben minden szőlőbirtokos rendszeresen kénezteti hegyeit; ott a kénvirággal való behintést épen úgy a rendes szőlőmunkák közé számítják, mint teszem: a kapálást, levelezést. Eként a betegség terjedésének gát van vetve.

A behintési módok közül legalkalmasabb azon kis nyakbaakasztható kézi furó használata, melynek egy Paget János ur által e célra készséggel átengedett mintáját, van szerencsém a t. gyűlés előtt bemutatni. Ez Babó által Bécsben készítettve 4 o. é. forintba került; itt nálunk is a bemutatott mintáról könnyen utánkészíthető lenne. Akármely közönséges fuvó, ha csövét, melyen a lég rendszeren kiszokott áramlani elzárjuk; oldalára új lyukat furunk s erre egy kis pléh-szelenczét alkalmazunk, melyből 1" széles ellapított, s végén kissé felhajtott csatorna vezet szabadba, — könnyen átalakítható szőlőkéneztésre.

A szőlőszeti szakosztály Erdélyre nézve ezen ügyben következőket tartja szükségesnek: Sziveskedjenek a gyűlés t. tagjai közreműködni, hogy Erdélynek minden főbb bortermelő vidékéről következő kérdésekre nyerjünk biztos feleletet: Van-e ott Oidium? mikor vették először észre? minő szőlőfajokon és a mivelet alatti helyek minő fekvésű részében, mekkora terjedelemben jelentkezik?

A központban, szükség szerint, gondoskodni lehet a kéneztető fuvóknak nagyobb mennyiségben való készítéséről; ugyszintén a kénvirágnak tömegesebb beszerzéséről, hogy jelentkező vidéki gazdáink lehető olcsó áron juthassanak hozzá.

Ha a baj, — mit nem reménylünk, — nagyobb

mérvet öltene: a megyei törvényhozás, vidékenként hivatalosan el kellene hogy rendelje, a kéneztetésnek kötelező végrehajtását.

Szabó Sámuel.

* * *

Ezen ismertetés óta két adat jelent meg a szakirodalomban, melyeket a tárgy kiegészítése végett ideiktatok.

A „Borászati Füzetek“ 1871. X-ik füzete közzölvén az „Erdélyi Gazda“ 17-ik száma után a mi „Oidium Tuckeri Erdélyben“ című cikkünket, a szerkesztő Entz Ferencz ur, ezt veti végére: „Egyes tőkéken volt már alkalmam hazánk több vidékein az Oidium Tuckerivel különböző években megismerkedni, de hála Isten! nagyobb elterjedésben soha sem láttam még; és a mennyire ezen szőlőbetegséget eddig észlelni alkalmam volt: soha sem fordult még elő fejre metszett, alacsonyan tartott tőkéken, hanem mindig csak redélyezett és hosszú metszésű műveleteken. Mi arra látszik mutatni, hogy Magyarország éghajlata alatt a rövid metszés a szőlőtő egészségi viszonyainak legjobban megfelel.“

A második adatot Dr. Miskolczi Mihály, az érdiószegi vinczellérképezde igazgatója közli, ugyancsak a „Bor: Füz.“ idei I-ső füzetében. Leírja, hogy „1871. augusztusban Debreczenben és a debreczeni kertekben megfordulván, több, különösen gohér és kőbéli tőkét talált, melyek egészben vagy részben a szőlőpenész által meg voltak lepve. Ezután a természetvizsgálók nagygyűlésére Aradra utazván, egy ottani kertben szintén látta a szőlőpenész jelenségeit.

„Innen — folytatja Dr. Miskolczi — Erdélybe menvén és Szászvároson, meg Gyulafehérvárt, Sárdon, Nagyváradon, Tordán, Gyéresen és Kolozsvárt meglátogatván: Oidiumot többé-kevésbé majd mindenütt találtam, de legnagyobb mérvben Nagy-Enyeden, főképp Jancsó József tanár ur tornác- és fal mellett lugosain, leginkább a furminton, de elég bőven a többi fajokon is: nem tévén kivételt még az Izabella sem. Csombordon inkább a külső szőlőkön lehetett itt-ott találni, míg a kert, nem fal melletti, hanem szabadon a kert közepén, egy nagy zöldeséges táblát kerítő lugas, a legépebb állapotban találtatott.“

Sz. S.

Méhész naptár.

II. január.

A dolgozó méhek kason kívüli munkája.

1. Mézhordás.

Méz-virágból A méhek az édes nedvet minden virágból lakukba hordják, melyből csak hamar a felesleges és vizes rész elpárolgása után összesűrűdés által méz képződik. Azon nézet helytelen, melynek az újabb időkben is hitelt adtam, mintha a méhpilisekről (Nektarinákról) a méhek által szedett édes nedv, nem a lakokba való behordás után elpárolgott vizes rész sűrűsödésével lenne mézzé — hanem azt a méhek vegytani műtét által gyomrokban változtatnák át mézzé: a jelenkor tapasztalatai ezt bőven megcáfolják.

Méz, más tárgyakról. Méz levelészekről. Fák s más növények gyenge hajtásain, friss leveleken, és különböző növények virágain találhatunk igen sok zöld rovarok u. n. levél-tetűk, melyek a növények nedvét kiszívják, édessé átváltoztatják, s az alattok levő levelek, és ágakra lehullatván, onnan a méhek által felgyűjtetik. Ezen elhullatott édesség az állatkák ürülete.

Levélméz vagy mézharmat a légmérséklet hirtelen erős változata következtében áll elő a fák leveleinek felszínén, mely édes nedvet leginkább a hárs, jávor, fűz, szilva fák, magokból kiizzadják és melyet a méhek azonnal elhordanak.

2. A virágpor hordása.

A virágpor, vagy virágliszt a hímvirágok pora, melyek a nő neműek megtermékenyítésére alkotják. A portartó zacskócskákhoz képest, mely őket tartalmazza, külön színűek, legtöbbször sárgák; de vannak más színűek is: fehér, veres, feketék. A méhek ezen virágport kis harapó fogaikkal a virág portartóról leszedik, szájukkal kissé megnedvesítik s megmészélik hogy felragasztható legyen; első lábakkal azután harmadik vagy hátulsó lábaink kosár vagy lapátkáira nyomják, s golyó alakba tömörítve viszik lakukba.

Ha a természetben hiányzik a virágpor és reá nagy szükségök van korán tavasszal, virágpor helyett lisztet is hordanak, sőt az árpa-üszög porát is. Nálam múlt év tavasz kezdetén, mielőtt a fák s mező virányai kinyíltak méhesem közelében felállított lisztállványomról méheim több mint egy véka legfinomabb montlisztet hordottak bé lakukba, de erről majd később.

3. A víz hordása.

A dolgozó méhek a vizet tavasszal és forró nyáron legszorgalmasabban hordják lakukba. Tavasszal hogy a télen által megjegecsesedett, megcukrosodott mézet vele felolvaszszák, a szükséges fiasítási táp készítéséhez; nyáron valószínűleg hogy szomjuságukat vele enyhítsék, mert a nagy meleg náluk is erősebb kigőzölgést okoz. A méhek a vizet azonnal felhasználják, és szájukból, mint a méznedvet, a sejtekbe soha sem eresztik.

4. A ragasz hordása.

Ragaszt (Kitt) a méhek különféle növényeken találhatnak, p. o. tavasszal legtöbbször a gesztenyefa levele burkain, és úgy mint a virágport, ezt is lábaink viszik lakukba. Nem teszik sejtökbe, de lakuk belsejének repedései, lyukai behagasztására használják.

A dolgozó méhek főbb teendői, a lak belsejében.

1. a táp készítés vagy is azon fehér nedv készítése, melyet a méh-rovarokkal telt sejtekben azok táplálására találunk. Ez készül méz, virágpor és vízből; ha ezt a sejtekben igen folyékony mézben különben fel nem találják. Ezen anyagokat a méhek gyomrukba szedik és az emésztés bizonyos fokozatán keresztül menvén, átszűrve kivonatkép készül, és ezen tápszert a rovarok táplálása végett azok sejteibe teszik. A méhek teste s emésztő műszerei képezik a vegyész destilláló üveg gömbjét.

2. A viasz készítése, miként a tápszer, úgy a viasz is méz, virágpor és vízből készítettetik. Ha a méhek viaszt akarnak készíteni, ezen anyagokból gyomrukba nagyobb mennyiséget vesznek bé, átszűrük tápnedvvé, azonban nem adják a fiasításoknak, de tovább emésztik mindaddig, míg testök alsó része rétegein kicsiny finom hosszszas gömbölyű lapos lemezkébe ki nem jön, mely lemezket a méhek kölcsönösen egymástól elhuzgálván feldolgoznak. Kezdő méhészt a rajnál midőn üres kasba teszi, ezenként láthat a kas fenekén ily fénylő lemezket; mert kezdetben a méhek nem képesek azonnal mindent feldolgozni, s így sok le hull a fenékre.

3. A lép építés általában. A méhtörzs, ha új lakba jön felülről le — soha alólól felfelé kezdi a lépépítést. A művészet által félig beépített kaptárban útasíthatjuk alólól fel, sőt egyik oldalról a másikra is építésének folytatására.

Kezdetben, az üres lakban a méhtörzs csak dolgozó méhsejteket rak, és gyengébb törzs vagy másod raj első évben egyetlen heresejtet sem épít. Mert mindenek előtt akarja s kell is a fiatal törzsnek dolgozó népét szaporítani, mely naponta fogy, és ezt mi hamarabb pótolni kell. Más év tavaszán az erősebb törzsök építkezésökkel lejjebb haladván, népességök megerősödtevel a beálló rajzástól ösztönözve, itt-ott heresejtet kezdenek, sőt egész herelépet is fenéjük építeni.

Árva méhek, melyek fiasítás nem léte miatt magoknak ifjú királynét nem nevelhetnek, rendszerint semmit sem építenek. Kivételképen csak akkor, ha még elég erős a törzs p. o. ha egy másod népes raj, melynek még kevés az építménye párzási kirépüléskor elvesztette ifjú királynéját. A mit ezután építenek, ritka eset kivételével, csak is herelép. Épen úgy az árva törzs is, ha királyné nevelésre alkalmas fiasítása van, vagy nem épít, vagy ha épít csak is herelépet épít, és ez a legkritkább esetek közé tartozik, ha anyaméhlépet épít.

A dolgozó méh lépék egy hüvelyk vastagak, a herelépék valamivel vastagabbak, az építkezés rendesen egyik lép a másiktól párhuzamosan fél hüvelyk szélességben történik.

A viasztáblák két oldalt egy vékony arányos hat szegletű viaszfal által középen elválasztott sejtekből állanak.

Különböző sejtek s azok céljai.

Kis hat szegletű sejtek oly terjedelműek, hogy bennük egy dolgozó méh kifejlődhetik.

Nagyobb hat szegletű sejtek oly terjedelműek, hogy bennük egy here kifejlődhetik. Legfőbb célja e két nemű sejtnak: hogy bennök dolgozó méh és here fiasithassék.

Ha fiasításhoz nem használatnak, méz letételre szolgálnak, a dolgozó méhsejtek ezen felül még virág por lerakására is.

Az anya vagy királyi sejt. Ez a két másnemű sejttől teljesen különbözik, igen nagy makk alakú, belül gömbölyű; hogy elférjenek e sejtek, rendszeren a lépek szélén lefüggően alól nyilással építtetnek.

Átmeneti sejtek, vagy is oly sejtek, melyek nagyságukat tekintve a dolgozó méh és heresejtek között állanak, rendszeren öt szegletűek, és ott léteznek, hol az építés a dolgozó méhsejtből a heresejtbe, vagy megfordítva megyen által. Tehát oly sejtek, melyek a kis dolgozó méh és nagy heresejt közti építkezés átváltozását eszközlik.

A méz sejtek a fentirt két nemű sejtek meghoszszabítása, szembetűnőleg felálló széleik építése által ismerhetők, vagy mindjárt kezdetben építtetnek méztárnak vagy később alakítottak ilyenné.

4. A fiasítás táplálása. A dolgozó méh és herefiasítás táplálása. Míg a méhrovarok a sejt fenekén félhold alakban görbülten vannak, tápnedvet kapnak; a mint a sejt fenekéről felemelkedni kezdenek, a tápnedvhez nagyobb mennyiségben még mézet és virágport is kapnak, s végtére csak mézet és virágport.

A királyi fiasítás táplálása. A királyi fiasítás kezdettől végig csak fiasítási tápot kap, soha sem mézet, sem virágport, a tápnedvet pedig oly bő mértékben, hogy szinte uszik benne. Ezen táp nem különbözik más fiasítási táptól, csak hogy a méhek gyomrában tisztábbra erőteljesebbre emésztetvén, minden durva részlettől tökéletesebben megtisztítva miként a többi tápszer, méz és virágporból készíttetik, azért nem is oly tejes-fehér színűen néz ki, mint a közönséges, hanem meglehetősen kékes-féher kása, mely mint a lúdszir felkenhető; csak is a szorgalmas és tökéletesebb készítés által különbözik.

A fentebbiek ismertetik a dolgozó méhek kaptáron bebőli fő teendőit, ezeket tudni a kezdő méhészre nézve elegendő.

A dolgozó méhek, mint kifejlődött repülő rovarok, vizen kívül még méz és virágporral is táplálkoznak, a herék és királyné, csak is méz és tápnedvvel, virágporral soha.

Egészséges törzs nem tűr meg [körében semmi használhatatlan lényt. Azért ha a dolgozó méh dologképtelenné válik, a kasból azonnal kivezetetik, valamint a herék pusztítása is, ha a rajzási ösztön megszűnik és fiatal

megtermékenyítésre való királyné nincsen, rögtön elkezdődik. Minden a sejtől nyomorékan vagy betegen kibujt méh a kasból rögtön eltávolíttatik. Legtöbb esetben erre szükség sincsen, mert a betegek vagy nyomorékok természeti ösztönüknél fogva a kasból maguk kimennek.

Sok méhész író azt állítja, hogy erre nézve kivételt csak a királyné mutat, mert a méhek a sejtől hibásan, csonka szárnyal kikelt királynét, vagy a más oknál fogva meg nem termékenyülhetőt el nem távolítják, hanem megtűrik. Ezen állítás alaptalan. Mert azon pillanattól kezdve, melyben a fent említett királyné terméketlen és herefiasítóvá lesz, a törzs többé nem egészséges, halálosan beteg és emberi segély nélkül elhal. Csak is már tojni képtelen elaggott királynét tűrnek meg néha a már megtermékenyült ifju királyné mellett, de ez is kivételesen ritka eset.

Királyné változás. Ha a méhek előregedett királynéjuk pusztulását ösztönszerűleg érzik, rendszeren 3—5-ig építenek anyaházakat, melyekbe a királyné tojást rak. A mint a legelső ifju királyné elhagyja sejtjét, a méhek a többi királyi sejtet azonnal szétrombják. Ha az öreg királyné az ifju királyné kikelte alatt el nem hal, rendszeren a megtermékenyült ifju királyné által agyon szuratik, néha de ritka esetben azonban életben hagyatván megtűretik. Sok méhész írónak hibás állítása az, mintha az öreg királyné saját népe által öletnék le.

Here csata. A mennyiben a herék a királynék termékeuýtése végett léteznek, a méhtörzs csudaszerű rendszeren alkotásánál fogva nem lehet feltűnő, hogy a méhek ha a herékre szükség nincsen igyekeznek őket azonnal eltávolítani. Nincsen pedig reájok semmi szükség, ha a törzs nem akar rajzani, vagy királynét cserélni. Nincsen szükség e szerint reájok a hordás idején tul, azért nálunk és Európa legtöbb vidékén augusztus-septemberben eltávolíttatnak. Ha a dolgozó méhek a heréktől menekülni ohajtanak, előbb a herefiasításokat semmisítik meg. Azután a repülő heréket, a lak felső részéből a hol a méz telep van a kas fenekére szorítják le és őrszemeket állítván fel csatárlánczként veszik őket körül, mely őrzés azért történik, hogy ott étlenül pusztuljanak el, vagy önként a zaklatás elől menekülve vagy a dolgozó méhek által kikergetve hagyják el a lakot, hogy hideg és éhség folytán künn elhaljanak; rendkívül ritka eset, hogy anyás törzsben télen át egyetlenegy here is életbe maradjon. A dolgozó méhek fulánkjait csak igen ritkán használják ellenök.

Az anyátlan törzsök nem hajtják ki heréjüket, azon reménységben élven, hogy meganyásodhatnak. Igen ritka eset, hogy egy herefiasító királyné, vagy egy helyettes királyné törzse heréjét elűzze, s ha elüzi ez csak onnan van, mert a törzs azon téves nézetben él, mintha néki termékeny királynéja lenne.

A három nemű méh élettartósága. Két eset van említve, egyik Dzierzon apó, a másik báró Berlepsch tapasztalata szerint, hogy a királynék öt évesek lettek, vagy is öt éváron által éltek és fiasítottak. Átalában véve életük nem egészen három nyarat

számít A herék élete tavasztól rendszeren a hordás végéig tart, hogy tovább is élhetnének, azt az anyátlan törzsben kitélt herék igazolják, melyek késő tavaszig élnek. Báró Berlepsch észlelete szerint a dolgozó méhek élete tíz és fél óra terjedhet. Rendszeren a hordás végén és alatta kikeltek 8 hónapig élnek, a nyáron és a hordás kezdetén kikeltek ritkán élnek három hónapon túl, s így csak 1½ hónapot tesz általános életkoruk.

* * *

A méhek ápolása január hóban csak a kaptárok figyelmes felügyeletében áll. Nagy tartós hideg ellen, szabadban felállított méhállványainkat, nád, deszka, gyékény befedéssel, betakarással oltalmazzuk. Egereket és harkályo-

kat igyekezzünk eltávolítani. A napsugarak ellen a röpjük elébe tett deszkácskák által védjük.

Ha a hévmérő árnyékban 6—7 fok meleget mutat, a méhnek tisztulás végetti kirepülését megengedhetjük, ekkor a télre elszállásolt kasokat is vigyük mindegyiket azon helyre, hol a nyáron állottak; estére azonban rakjuk őket ismét vissza fagymentes sötét helyökre.

Minden belső vizsgálat télen ártalmas,

Most rendelkezünk előre a tavaszra szükséges méh kaptárokról, hogy azokat rajzás előtt megkaphassuk. Most javitassuk ki méhészkészítő eszközeinket, most van időnk az újak beszerzésére is

Báró Berlepsch után közli az öreg

Marosmenti méhész.

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés február 5-én 1872.

1) A január 4-ki jegyzőkönyv felolvasatván — tudomásul vétetik.

2) Reitz Frigyes min. tanácsos a miniszteriumi „Tiszti névtár“ előfizetésére szólítja fel egyletünket — e célra az 1 frt 60 krajczárnyi összeg utalványoztatik.

3) Miniszterium 14036 t. sz. a. tudatja, hogy Udinében f. ősszel selymészeti kiállítás fog tartatni — tudomásul szolgál.

4) Miniszterium 339 i. sz. a. felszólítja egyletünket, állapítsa meg azon teendőket, melyeket a mezőgazdaság emelésére, az akadályok elhárítására legelőtöbbségnek tart és készítsen általában, de főleg a jelen évre bizonyos tervezetet, mely szerint a kitűzött teendőkben eljárni szándékozik és azt terjessze fel, valamint az erre netán szükségelt pénzsegélyre nézve is tegyen indokolt és részletes jelentést — választmány e fontos leíratot és az arra adandó választ tanulmányozás illetőleg javaslat tétel végett Kodolányi Antal, Ladányi Sándor, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József, Villási Pál tagtársak és a titkárból álló ad hoc bizottságnak adja ki azon utasítással, hogy dolgozatát rendkívüli választmányi üléshez nyújtsa be.

5) Miniszterium 340 i. sz. a. felszólítja egyletünket, küldené be mult évi működéséről és annak eredményéről tüzetes jelentést, a mellékelte kérdő pontok szerint sorolván fel az adatokat — a terjedelmes jelentés elkészítésével titkár bizatik meg, dolgozata jóváhagyás végett fenti rendkívüli választmányi üléshez beterjesztendő.

6) A lapbizottság január 18-ki ülésének jegyzőkönyve — helyeslő tudomásul szolgál.

7) Miniszterium 13924 t. sz. a. tudatja, hogy 1871. május 1-től october 31-ig Lyonban nemzetközi kiállítás fog tartatni — miután a program szerinti bejelentési időn már túlhaladtunk tudomásul szolgál.

8) Miniszterium 957 eln. sz. a. Goetz elsassi földhírtokosnak a talajmivelés módjaira vonatkozó munkáját véleményezésvégett megküldi — véleményadásra Paget János tagtárs kérétek fel.

9) Az ismeretterjesztő szakosztály január 22-ki ülésének jegyzőkönyve — helyeslő tudomásul szolgál.

10) A m. szinészkebelzet kormányzó tanácsa a vidéki szin-

nész nyugdíjalap érdekében adakozásra kéri fel egyletünket. — választmány sajnálattal kénytelen kijelenteni, hogy az egylet mint ilyen e célra nem adakozhatik, de annak egyes tagjai örömmel tesznek és tettek e célra adományokat.

11) Szilágy József miniszter ur 13570 t. sz. a. az „Erdélyi Gazda“ segélyezésére 800 frtot a beállható deficit pótlására szin- te 800 frtot utalványoz — Ő Nagyméltóságának nagylelkű adományát külön hálafeliratban fogja egyleti választmányunk megköszönni.

12) Tompa e. ügyvéd ur jelenti, hogy Kolozsmegye törvény- széke a gr. Lázár-féle hagyatéki ügyben a főeskü letételére mar- czius 6-kát tüzte ki — egyleti alelnök b. Huszár Sándor a kívánt főesküt a jelelt időben le fogja tenni.

13) Tompa e. ügyvéd ur benyújtja az általa aláirt szerző- dést — a levéltárba helyeztetik.

14) Miniszterium 322 i. sz. a. tudatja, hogy f. év őszén Pesten, decemberben pedig Bécsben tog tejtermék kiállítás ren- deztetni, — az átirat egész terjedelmében az „Erdélyi Gazdá“- ban közlendő.

15) A szőlőszeti szakosztály január 26-ki üléséből folyó javaslataira nézve — választmány elhatározza

1) hogy a szőlőszeti vándortanárság felállítását a m. kor- mánynál külön is kérelmezni fogja.

2) hogy a Babó-féle must és savany mérő országos haszná- latbavételét előmozdítani fogja,

3) hogy a bemutatott kérdő iv tervezetet elfogadja s annak kinyomatását elrendeli,

4) hogy a Nagy Ferencz által indítványozott szőlőmivelési pályakérdés szövegezését elfogadja.

16) Vályi Elek ur Cserényi Izidor és Fehérvári Károly urakat részvényes tagokul jelenti be — örvendetes tudásul szolgál.

17) Bányai Vitalis, mint már csak néhai, de boldog emlé- kezetű Ujfalvi Sándor ur végrendeleti végrehajtóinak egyike, a végrendelező által az erdélyi gazd. egyletnek hagyományozott 500 frt tőkét, annak halála napjától azaz 1866 július 17-től fog- va járó 5% kamatja, vagyis 138 frt 48 krral együtt az igazgató választmány szin- előtt készpénzben lefizeti — választmány há- laltelt érzelemmel fogadja b. e. Ujfalvi Sándor urnak e nagylelkű hagyományát és kegyeletteljes emlékét a nemcs adakozónak ugy

véli legméltóbban megörökíthetni, ha az összesen 638 frt 48 krnyi összegből hatszáz forint mint tőke „Ujfalvi Sándor hagyatéka“ cím alatt könyveztetik és vezetetik, a fennmaradó 38 frt 48 kr. pedig az évi díjakkal kezeltek. Választmány egyszersmind kedves kötelességének ismeri T. Bányai Vitalis urnak ezen hagyatéki ügy lebonyolításában egyletünk iránt tanusított fáradhatatlan buzgalmaért legbensőbb köszönetét nyilvánítani. Egyleti pénztárnok a szükséges nyugták, titkár a jegyzőkönyvi kivonat kiállítása iránt utasítatik.

18) A m. július 248 j. k. p. alatti határozata folytán — a mezei termények megbírálására szolgáló irányelvek megvitatásával és beterjesztésével gr. Bethlen Géza, Velits Károly, Vörös Sándor az állatok megbírálására nézve b. Bánffy Dániel, Szabó József, Mina János nevezetnek ki.

19) Nagy Ferencz felhatalmazást kér, hogy a köztelken egy Bátorkesziben alkalmazott szőlőmivelési rendszerrel kísérletet tehessen — választmány a kísérletet engedélyezi.

30) Titkár jelenti, hogy a mezőség befásítására kitűzött pályázat ez uttal is eredménytelenül maradt, továbbá hogy a cselédrendszert tárgyazó pályakérdésre sem érkezett be munka — titkár felhatalmaztatik, hogy a befásítási pályázatot f. évi december 31-ig hosszított határidővel az „Erdélyi Gazda“ közelebbi számában kihirdethesse, a cselédrendszert tárgyazó kérdést pedig csak azon esetben, ha február 14-ig pályamunka nem érkeznék, ez utóbbinak határideje september 30-ig meghosszabbított.

21) Titkár jelenti, hogy a h. kereskedelmi s iparkamara világhiállítási albizottságát megválasztván, egyletünket hasonló intézkedésre kéri fel — az egyleti albizottságba Paget János, Galgóczy Károly tagtársak és a titkár választatnak, azon utasítással, hogy az iparkamarai albizottsággal együttesen működjenek.

22) Titkár jelenti, hogy Pesten f. év marczius 24—28-ig nemzetgazdasági congressus fog tartatni — választmány erre nézve határozza, hogy az erdélyi gazd. egylet a 6 frnyi rendes tagsági díjat le fogja fizetni s mindenesetre kellő képviseltetéséről esetleg titkára által gondoskodni fog.

23) Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére — gr. Bethlen Géza és Nagy Ferencz kéretnek fel,

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Földmivelés, ipar és kereskedelmi m. k. miniszterium 322 sz. 1872.

Valamennyi gazdasági egyletnek!

A mint az egylet előtt bizonyára tudva van, az országos magyar gazd. egyesület az általa a m. évre tervezett tejtermék kiállítást egyesületi épületének építése miatt a f. évre halasztotta.

Ezen kiállítás tehát a f. év őszén az országos gazd. egyesület által meghatározandó időben megfogván tartatni, kívánatos, hogy a tejjgazdasággal foglalkozó közönség abban tejtermékeit mentül nagyobb mérvben mutassa be, hogy hazánk ez iparcikkjeivel megismerkedhessünk, és hogy a fogyasztó nagy közönség a beszerzési kuforrásokról tudomást szerezzen.

E kiállítás iránti részletes felhívást és a programot az országos magyar gazdasági egyesület annak idejében a közönséggel tudatni fogja.

Ez alkalommal megküldöm az egyletnek a Bécsben f. é. december havában tartandó hason kiállítás programját és egyszersmind értesitem, miszerint az országos magyar gazdasági egyesület a hazai termékeknek a birodalmi tanácsban képviselt országok fogyasztóival leendő megismertetése céljából úgy kíván intézkedni, hogy az általa rendezendő kiállításon az egy vagy más tekintetben kitünő termékek a bécsi e nemű kiállításon csoportosan állittatván ki, hazai tejiparunk abban minél előnyösebben képviseltessek.

Az országos magyar gazdasági egyesületnek ezen intézkedése nem zárja ki azonban azt, hogy az egyes termelők termelvényeiket a bécsi kiállításon külön is be ne mutassák. Pesten 1872 január 15-én. A miniszter helyett az államtitkár Fest s. k.

Levelezés.

Cserhalomtáj, 1872. febr. 11-én.

Mult évi mart. 12-én irt utolsó tudósításom után csakhamar lanyha esős napok következtek be s tartottak decz. 2-ig; mikor is este 7 óra tájt elkezdett az éjszakai szél süvölteni, s reggel már minden meg volt fagyva. A fagyaló szél 4-re viradólag megszünvén két napi havazás állt be, s erre az ég kitisztult s 8-án este 10 órakor már 12, — 9-én pedig 15 fokot mutatott fagyponon alul a R. szerinti hőmérő. 10-én 12, 11-én reggel 16, erre 18, 12-én 20, de már 13-án reggel 24 foknyi hidegünk volt, és ezen utóbbi volt vidékünkön a legnagyobb hideg, a mint másoktól értesülhettem, miután az én hőmérőmet egy oláh szolgafiu, mint utóbb kiderült ellopva összetörte. Szánutunk január 11-ig tartott, mikor is engedni kezdvén a rá következő éjjeli sűrű esőzések a vizeket duzzadtá tették, a jeget felszaggatták és a partokra kihányták, hol most is hever és a szánútnak vége lett. Azóta egünk többnyire tiszta, éjjel kemény fagygyal, naponta olvadással, mi miatt határaink verőfényes részein a hó leolvadt, s eddig jól telett őszvetéseink takaratlan állanak.

A kemény tél folytán igás és haszon marháink a legjobb kosztali tartás mellett is meghiányoztak; a fejős tehének elrugtak, sőt a bivalok tögye füle is lefagyott a hidegebb istállóknak, pedig nagyon kevés volt a meleg s az is csak a köfállal épültekben. Ez újabb tanúság, hogy hagyjunk fel a különben is tűzfészekül szolgáló fáboli építésekkel s építsünk kő téglá s kedvezőtlenebb esetben sárpajtákat.

E tél hidegének sok erős legjobb koru férfi lett áldozata tüdőlob folytán. A juhok folyvást hullanak, métely s néhol himlőben is, sőt a métely több helyt a szarvasmarhákat is pusztítja.

A kemény fagy tönkre tette barackfáinkat, sok kárt tett nemesebb körtefa oltványainkban, így a Calebasse Bosc mind el van veszve. sőt az almafák dúsabb mult évi hajtásai is megfagyvák; sok a kár a fedetlenül maradt szőlőkben is. Pedig nagyobb része maradt ugy, mert sárba nem akartuk be pocsékolni, s a sár megszüntével csak 2 napunk volt fedésre alkalmas. Mi előre féltünk a kártól, mert a lanyha csök tul telítették nedvvel a fákat, s a

kemény fagy igen rögtönözve jött rájuk, e felett a hó alatt a fagy felolvadt, a fák gyökerei dolgoztak. Így késő vetéseink szépen kikeltek megerősödtek. Miféle gyümölcs és szőlőfajoknak ártott többet a fagy, annak idejében közölni fogjuk.

Most még annyit: Beszterczen közelebről tanácskozás tárgyát képezte a földmívelési iskolának tanítványok hiányabani meg- vagy nem szüntetése; de győzött azon párt, mely a fenntartás mellett küzdött. Valóban mi nem mertük volna hinni, hogy az értelmesnek kikiáltott szász nép, ennyire ne bírjon fogékonysággal az előhaladottabb, a korkivánalmát igényelte okszerűbb földmívelés tanulása iránt.

Végül megemlítem a 4-én, ma egy hete vasárnap feltűnt éjszakai fény hatását, mely még nekünk ragyogó pompájában oly felséges élvét nyújtott, a nép fiait remegéssel töltötte el, mint jelvénye a harc-háborúnak, melyek befognak következni. Népevelés mily gyengén közeledik a te országod!?

Beszterczen a mult keddi hetivásáron a következő ár volt: vékánként tisztabuza 2 frt 60—65 kr., rozs 2 frt 10 kr., törökbuza (málé) 2 frt 10 kr., zab 75—80 kr., alakor 90 kr., pityóka 1 frt 20 kr., fuszujka 4 frt, zeller 1 frt, murok 40 kr., petreselyem 50 kr., tojő pulyka párja 5 frt, kakas pulyka párja 6 frt 1 tojás 4 kr., marhahús fontja 18 kr.

Vályi Elek.

Küküllővár, 1872 Febr. 12-én.

Folyó hó 4-én igen szép tüneménynek voltunk szemtanúi, melyről a világ nagyon sokat mesél; ezt meg amazt a következtetést is vonván ki belőle. mely tünemény nem volt egyéb mint az „éjszakai fény“ esti fél hét órától kezdve oly nagyszerűnek tünt fel, hogy a különben koromsetét éjet láng tengerhez hasonlóan hullámzó sugaraival egészen megvilágította.

Időjárásunk annyira megenyhült volt, hogy csak pár héttel ezelőtt még vastag hó-takaróval borított vetéseink ma már csaknem minden takaró nélkül vannak, azonban meglehetősen szépek, s ha a jelenben beállott száraz hideg meg nem rontja, s a Mártius és Aprilisi szokott hideg, szeles napok be nem köszöntenek, — gazdag aratásnak nézhetünk elébe.

Nem hagyhatom említés nélkül itt azon rendkívüli eset felemlítését sem, melyet az itteni uradalomnál volt szerencsém észlelni.

Azt talán, ha nem emliteném is minden gazda ki az időjárást figyelemmel szokta kísérni igen jól tudja, hogy a közelebb lefolyt 1871-ik év Augustus és September havában beállott szárazság mennyire hátra vetett vetéseinkkel. Ezen körülmény bekövetkezése kényszerítette ezen uradalom intézőjét is arra, hogy repcejét, melynek vetési ideje Julius végétől September közepéig terjed, csak azért is hogy beállított váltóját meguezavarja October négy első napján kénytelenített elvetni. Meglehet hogy a kedvező őszi időjárás és a földnek jól történt megmívelése volt reá

kedvező hatással, mert repceje — daczára a nagyon késői vetésnek a mennyire most meglehet itélni nem a leggyengébbek közé sorozható, s ha a jelenbeni száraz hideget átvessza és a tavaszon mind azon ellenségeitől melyek a rovarok osztályában oly számosan fordulnak elő — mint p. o. a kék földi bolha (haltica oleracea) repceje bolha (haltica napi) fénylő repceje bogár (nitidula aenea) stb. szerencsésen megmenekszik, a gazda fáradságát legalább részben nem fogja jutalom nélkül hagyni.

Ezen itt felemlítettem példából, csak azon okszerű következtetést akarom kivonni, miszerint nem áll az mit sokan hisznek, hogy a gazda kezének a tudomány által szorosan meghatározott időhez kellene mindég kötve lennie.*)

Székely Albert.

Belföldi lapszemle.

A „Gazd. lapok“ 2-ik számában közli Czilchert Robert indítványát az országos törzskönyvek ügyében. Czilchert constatálja, hogy az orsz. gazd. egyesület keblében fennállt juhtenyésztési szakosztály országos törzskönyvét dolgozott ki, mely alkalmat szolgáltatott a németországi és a csehországi állattörzskönyv megállapítására, míg a mi törzskönyvünk csendes álomba szenderült. Mentségül két okot lehet felhozni, először hogy nálunk felette kevés gazda úzi a tenyésztést egyéni világos célokra irányozott párosítás alapján; másodsor azt, hogy nem hivatott életbe, egyszersmint bizonyos közeg vagyis törzskönyvi bizottság, mely szigorú felvételt, verificatiót és ellenőrzést gyakorolt volna, az eredményeknek sajtó utjáni feltüntetésével. Tagadhatatlan, hogy ez nagy munka s költséggel jár, de nagy előnye egyrészt abban rejlik hogy az orsz. törzskönyv hitelesen kimutatja a gazdának, hol találja azon specialis termelő képességgel bíró telivér állatot melyre éppen szüksége van, másrészt, hogy rokonok közti párosítás ennek segítségével a legbiztosabban és jutányosabban mellőzhető!

Czilchert Béla nagy horderejű indítványa szóról szóra így hangzik:

„Országos állattenyésztésünk legkevésbé sem virágzó állapotának egyelőre misem adhatván meg hathatósban és gyorsabban az annyira szükséges lendületet s ápolást, mint az egykori juhtenyésztési szakosztály által helyes felfogás következtében alkotott országos törzskönyvnek az újabb, azóta más országokban is tett tapasztalatok érvényesítő melletti felelevenítése: méltóztatásuk a tekintetes Egyesület állattenyésztő tagjaiból oly bizottságot képezni, mely képviselve házi állataink mind a négy nemét, s fölhasználva ugy eddigi törzskönyvünk alapszabályait, mint az azóta keletkezett német, de különösen a csehországi törzskönyv rendszerét, dolgozna ki egy gyakorlatilag kezelhető, minden félbeszakítást kizáró országos hiteles törzskönyv tervet, mely szerint a tekintetes országos Egyesület, kieszközölve hozzá a netalán szükségesnek látszandó állami oltalmat és segít-

*) Tudunkkal a tudomány nem is kíván megnevezett időt Augustust vagy Septembert, hanem minden növény vetésére és tenyész-idejére bizonyos átlagos hőmérsékletet. Ha ez előbb vagy utóbb áll be, mint a szokásos gyakorlat rendszeren mutatja, nincs miért meg ne kísérhetné a gazda a növény vetését és tenyészését! Szerk.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 3-ik számához, 1872.

séget is, és szervezve azon közeget, melyre a törzkönyv szerkesztése felelősség alatt bizva volna, — megvetné a marhatenyésztésünk emelésére oly sok előnyt ígérő e fontos ügy állandó alapját.“

Az orsz. gazd. egyesület igazg. választmánya erre a következő határozatokat hozta.

a) hogy az 1871-ik évi febr. 26-án tartott közgyűlésen bemutatott s általa a tett módosításokkal együtt elfogadott egyesületi alapszabályok értelmében, az állattenyésztési szakosztály az egyes tenyésztési ágak szerint felosztván, ismét külön lótenyésztési, juhtenyésztési, szarvasmarha és sertésenyésztési szakosztályok szerveztesse; e végre a titkok utasítván, miszerint az ily felosztással régebben bejegyzett szakosztályi tagok összeírását a jövő gyűlésre mutassa be, hogy a tagok további bejegyzését folytatni lehessen.

b) Az orsz. törzkönyvezést illetőleg az indítványban kifejezett nézetek átalában helyeseltettek, s az orsz. törzkönyvezés ismétli folyamatba hozásának mihamarább, még pedig eredményes eszközölhetése tekintetéből, egyelőre Czilchert Béla ur felkéréstől határozatott, hogy a juhászati törzkönyvre nézve, az indítványában jelzett anyagokat összegyűjteni és vázlatot készíteni sziveskedjék, különben pedig az összes törzkönyvezési alapszabályok átnézésére és érdemleges megállapítására külön bizottmánykép gróf Zichy Nándor, Peterdy Gábor és Tanárky Gyula urak küldettek ki.

A haszonbérleti rendszer Magyarországon és a mély szántásról irt kitünő cikkeket befejeztük után fogjuk tárgyalni.

A „Borászati füzetek elsőjében“ mi újat tanultunk Terrel francia borásztól? cím alatt Dr. Entz kifejti, hogy Terrel csak egyetlen új eszmével gazdagította a magyar borász világot, mert szerinte Franciaországban a bor mindig csak 20%-nyi cukortartalmu mustból készül, ha tehát a mustban eredetileg 18% cukor van, adnak hozzá akójára 2—2 font cukrot, ha többet p. o. 24%-ot mutat, megszorítják akóját 20 font vagyis 16 icze vízzel. A magyar vörös borok zamatra, illatra stb. bátran versenyezhetnek a francziákkal, de különben felette nehezek és részegítők. A francia vörös bor magasztalt könnyűségének és büntetlen élvezhetőségének titka csakis a fent leírt eljárásban rejlik. Azon specificus magyar nézet, hogy a borral úgy kell beérnünk, mint az a természet kezéből kikerül, magában véve nem rossz, de csak annak való, ki borát otthon maga költi, miglen azt tönkre juttatja, ki borát, mint kapós árut világpiazcra szánta.

Ugyan e füzetben Molnár István a must szellőztetéséről értekezik. Ha azt akarjuk, hogy mustunk hamar kiejedjen, az erjedésen tökéletesen menjen át s borunk állandó, tartós — a külföldi útát kiálló legyen, a mustot kívül-belül szellőztetni kell. — Szület után a mustot lapátolva, vagy abba szivatyú által levegőt fujva, ezen eljárás folytán néhány nap alatt tökéletesen kiejed és tartós bort lehet nyerni. E Francia-, Olasz- és már Németországon is honos műtételt, hazánkban is meg kellene kísérteni, legkényelmesebben Dr. Blankenhorn szellőztető készüléke volna alkalmazható (kapható Baumeisternél Freiburg) A szellőztetést mindjárt szület után kell megkezdeni s naponként addig folytatni, míg észre vesszük, hogy a mustba mártott hőmérő feljebb nem, hanem már alább kezd szállani, — szellőztetés alatt a must megbarnul és felületén vastag habréteg képződik, 2—3 óra mulva

azonban semmi további változás nem áll be és a szellőztetés időtartamára nézve még eddig nincs is biztos jelünk, mikor előnyös, vagy mikor kell az egyes műtéteteket abban hagyni.

„A gyakorlati mezőgazda“ 3-ik számában Dr. Csánády ugyan e tárggyal foglalkozik, de sok tekintetben eltérő adatokat ad. Szerinte 10 akó muston $\frac{3}{4}$ -1 óráig kell a levegőt keresztül hajtani, a helyiség és levegőnek azonban legalább + 10° R.-el kell bírnia, mert ellenkező esetben az eredmény kedvezőtlen. Az erős habzásból származó réteg műtét után rövid idő mulva eloszlik, az üledék összeálló tömegben tehát kevesebb borvesztéssel leülepszik. A szellőztetett must nem erjed oly gyorsan, mint a nem szellőztetett, de egyenletesebben, rendesebben és csaknem teljesen kiejed, mert második vagy utóerjedés alig vagy épen nem lép fel; a bor meglepőleg szépen tisztul. A szellőztetés a zamatképződésnél is nagy szerepet játszik, a meny nyiben a szellőztetett borok nem csak előbb, de nagyobb mértékben is zamatosá válnak.

Nyálkás bort a szellőztetés által megtisztíthatunk, továbbá a bor palackkérését is a szellőztetés nagyban elősegíti.

Könyvismertetés.

Az okszerű komlótermelés és pangó állapotának okai hazánkban. Irta Kégly Sándor.

A m. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium köztudomás szerint a hazai komlótermelés emelése céljából pályázatot hirdetett, hogy világossítsák fel, miért pang a sergyártás és fogyasztás nagymérvű emelkedésének daczára hazai komlótermelésünk, — hogy derítsék fel, lehetséges e magyar földön is oly komlót termesztetni, mely a külföldinek behozatalát csökkentené, végre adassék elő röviden a komlótermelés legjobb módja s jeleltessenek meg a pontok, hol annak termelése haszonnal üzhető volna?

A pályadíjat P. Balogh Péter ur a debreczeni m. kir. gazd. tanintézet volt igazgatója nyerte el, azonban fentemlített munka második helyre egyhangulag érdemesnek ítéltetett.

A csak 45 lapra terjedő füzet teljesen megfelel azon követelménynek, melyet a kevés idővel rendelkező gyakorlati gazda egy monographiával szemben támaszt t. i. rövid és tartalmas; adja a legszükségesebb tudnivalókat érthető világos nyelven. A komlótermelést könyvből megtanulni igénytelen nézetünk szerint lehetetlen; egy erre célzó vezérfonalnak, annál nagyobb becsületet vagyunk tehát hajlandók tulajdonítani, ha az elméletit lehetőleg megszorítva, a többi ismeretek elsajátítását a gyakorlatra bizza. Lássuk már most részletesen, hogy felel meg szerző a kitűzött feladatnak.

A komlótermelés pangó állapotának okait főleg abban keresi, mert gazdáink csekély kivétellel a mívelést és kezelést nem értik; továbbá mert a komló sok kézi munkát igényel, melylyel hazánk számos vidéke épen rem rendelkezik; mert a szőlőmívelést szonvedélylyel és előszeretettel ott is erőszakolják, hol ez hasznot nem hajt, míg a komló biztosabb és dúsabb jövedelmet adna; hátrányos a komlótermelés terjedésére nézve az is, hogy nagyobb tőke befektetést kíván, va-

lamint hogy a dugványok nem a legjobb fajtól szereztetnek be. Általánosabb okokul szerző azon ismert tényeket közli, hogy népünk minden új foglalkozásoknak, melyeknek anyagi hasznát azonnal nem látja s élvezi, ellensége s hogy sok magyar vidéken a sert még hiréből sem ismerik!

A sergyártás évi komló szükségletét egyéb megbízható adatok hiányában csak is az évi átlagos sertermelésből számíthatja ki. Az évenként termelt ser szerinte 884,000 akóra rug, ehhez pedig hozzávetőleges számítás szerint 7000 mázsa komló szükségeltetik, miután pedig hazánk nemesített komlóból alig termel 5—600 mázsát; marad a külföld által fedezendő 6400—6500 mázsa, melyért évenként fél millió forint vándorol főleg Cseh- és Bajorországba.

Szerző most a gyakorlati részre térvén át, ismerteti a komlót mint növényt, úgy annak megkívántató földjét és fekvését; tüzetesen szól a komlóskert költséges előkészítéséről; a komlófaj vagyis dugványok megválasztásáról és megjegyzi, hogy a komló jósága s finomsága főképen az ültetendő dugványok fajtától függ ugyan, de a siker az éghajlat, a talaj, a mívelési mód és az időjárástól feltételeztetik. Az ültetést, a komlóművelését az első s következő években és az aratást vagy szedést műve terjedelméhez aránylag eléggé bőven és szakszerűen tárgyalja. Érdekes a komlóskert berendezésének költségvetése, mely egy 1600 □ öles holdra 800 frt befektetési s 180 frt évi fenntartási összeget mutat ki, átlagos termése egy jó telepnek holdanként 350 font. Szerző mázsáját 80 frtal számítva 280 ft nyers és a fenntartási összeg (180 ft) levonásával kereken száz forintot mutat ki holdanként mint tiszta jövedelmnt. A komlóskert tartamának maximumát Kégly 20 évre tévén, megemlíti azon számos ellenséget és betegséget, mely a komlót megszokta támadni. A rovarok és azok lárvái közül ide tartoznak: a cserebogár lárvája, a földi balha, a komlólevelész, a drótféreg és a komló pille; a betegségek közül legveszedelmesebb azon élősdű gombafaj, melyet penésznek szoktunk nevezni.

Azon kérdésre, hazánk mely pontjain volna a komlótermelés haszonnal üzhető, szerző avval felel, hogy a vidéki gazd. egyletek szőlítassanak fel véleményadás és kísérlettételre, mert egyes ember nézete e fontos kérdésben nem dönthet.

Igénytelen nézetünk szerint a komlótermelés meghonosítása a legnagyobb óvatosságot igényli, nehogy minálunk is, mint ez előtt néhány évvel Württembergben, komlókrízis álljon be. Elcsábitva a komlónak mesés áraitól, községek sőt egész járások e jövedelmező termeléshez fordultak, számtalan esetben kölcsönt véve fel földjükre, hogy a befektetést fedezhessék. De mire a telepek első termésüket hozták, beállt a bő aratás és tultermelés szülte reactio és sok családot koldusbotra juttatott; az ez előtt 3—400 frton kért komló 20—30 frton sem kellett senkinek! A földművelő paraszt államunk legconservativebb eleme s annyit ócsárolt fontoló haladásának megvan a maga becse! Hála isten, mezzei gazdáink nem idealisták, kiket olcsó theóriákkal lehet jól tartani, míg egészséges gyomruk az éhségtől korog! A komló oly szeszélyes növény, mívelése oly költséges és nehéz, árai annyira hullámzó, hogy kis birtokosainknak egyáltalában ajánlani nem merjük. Vagy tud e ezek közül csak egy is holdanként 800 forintot befektetni s a kamatra s jövedelemre legalább 3 évig várni? S ha még ezt is teheti, hová fordul termésével, hol a piac

melyen méltányos áron eladhassa? A serfőző kis mennyiségekkel nem akar bajlódni, mert főérdeke abban áll, hogy egyenlő minőségű sert termeljen minden főzet után, azt pedig, többek között, úgy éri el, hogy egyforma komlót használ. Továbbá még eddig majd minden honi serházunkban külországiak, kivált csehek intézik a főzést, kik a magyar termelvény minőségét előre gyanusítva, próbát is alig akarnak tenni. Csak is Saaz, Auscha adnak jó komlót, mondják ők — mi pedig hozzá tesszük, és az ottani kereskedők jó százalékot a Bräumeister urnak — mert számos esetben, mint tapasztalásból tudjuk, nem a kizárt komló jósága, hanem a percent nagysága dönt. Erdély legnagyobb komlótermelő czége, hazánk határán belül nem árusíthatja el kizárt minőségű komlóját, hanem a nürnbergi híres komlópiacra kénytelen azt küldeni; onnan az valószínűleg ismét hozzánk kerül vissza és drága pénzen megveszik tán épen azok, kik mint honi terményért a méltányos árt megadni vonakodtak. E visszás helyzetben mindaddig segítve nem lesz, míg sergyáraink személyzete magyarokból nem álland, kik legalább e ölezes elfogultság nélkül teendének a hazai komlóval kísérletet és mondanak felette igazságos ítéletet.

Hogy a komló Erdélyben diszlik, arra már több példánk van, de mindaddig míg árai annyira hullámzó és honi piacunk nincs, nagy jövőt a komló termelésnek nem jósolhatunk. Azoknak kik mindamelllett kísérletet tenni óhajtanak, melegen ajánljuk Kégly Sándor munkáját, mely a kissé vérmes jövedelem számításokat levonva, a kitűzött czélnek eléggé megfelel. G. V.

Egyveleg.

Tauffer Ferencz előnyösen ismert helybeli cégmai számunkhoz mellékelt gazdasági vetemény- és virágmag árjegyzékének ezuttal 29-ik évfolyamát ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

* A mezőség befásítása érdekében kiírt pályázatot immár harmadizben — a cselérendszer tárgyozó pályakérdést másodizben kénytelen az erdélyi gazd. egylet kihirdetni! Felkérjük t. olvasóinkat, sziveskedjenek tőlük telhetőleg oda hatni, hogy e pályázatok minél szélesebb körű elterjedést nyerhessenek.

* A növényi élettan legújabb vívmányairól értekezett Február 3-án Dr. Entz Géza. E második georgikai felolvasásban a t. tanár ur először is a hónek befolyását ismertette a növények növekedésére s előadta, hogy minden növekedésnek megvan a maga minimuma, optimuma s maximuma. Azon kérdésre hogy mikor hal el a növény fagyás alatt-e vagy csak később a felengedéskor? Göppert kísérletei nyomán avval felelt, hogy a növény már a fagyás alatt megszünik élni. A hideg hatását a növényi sejtre röviden ismertetvén, áttért a szájszák (stomata) működésének leírására s fel tünteté, mily fontos szerepet játszik a fényugár a növény belsejében. Hogy a növények leveleik által vizet képesek e felvenni Prillieux buvárlatai folytán továbbra is tagadnunk kell; Cailletet eljárása azonban azt látszik bizonyítani, hogy a növények reudkivüli esetben — ha t. i. talajuk kiszárad eszközölhetnek leveleik által viz felvételt. Vonzó előadását avva fejezé be a tudós értekező, hogy a kálit — haméleget — ismertelté mint növény tápanyagot és tüzetesen leírva Dr. Nobbe tharan-

di tanár kísérleteit, igazoltnak látja a nagy Liebig Justus híres tételét: „Káli nélkül nincsen sejt.”

* A széna eltartására nézve német gazdák ajánlják hogy egy egy mázsára $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{8}$ font sót számítva, az lerakás közben sózassék. Ezen eljárás nagyon üdvösnek bizonyult, azonban megjegyzendő, hogy az állatok végre annyira megszokják a sózott szénát, hogy sózatlant épen nem, vagy csak kedvetlenül fogyasztanak.

* A cs. k. földmívelési minisztérium mindenütt, hol a pinzgau fajta elvan terjedve, beszünteti a cs. k. méntelepeket és e helyett kincstári pinzgaui méneket oszt ki bizonyos szabályzat és 180 ft darabonkénti subventio mellett az egyes magánvállalkozóknak. E gyakorlati eljárás Styriában lön először megkísértve és a jelen évben már Tyrol és Vararlbergre is kiterjed.

* A dohány termelési kísérletek, melyeket a cs. k. pénzügyminisztérium a lajtántuli tartományokban elrendelt, oly kedvezőtlen eredményt mutattak, hogy a dohánygyári központi igazgatóság kijelentette, miszerint a dohányművelés behozatala az említett tartományok lakosaira nézve teljesen haszonnélküli, a kincstár részére pedig egyenesen káros lenne.

* A n.-almási uradalmat hir szerint b. Lévai Henrik szándékozik megvenni.

* Az ezüst arkeletpótlék február hóban az agió szedésére jogosított vaspályákon az osztrák magyar birodalomban $12\frac{1}{2}\%$ -al számítatik.

Piaczi árák.

Kolozsvárt az 1872 február 12-ki hetivásár árjegyzéke nagy vékával. Tisztabúza 2 frt 85 kr., elegybúza 2 frt törökbuza 2 frt, rozs 1 frt 80 kr., árpa 90 kr., zab 80 kr., pityóka 1 frt 30 kr., marhahús fontja 22 kr., sertéshús fontja 24 kr., szalonna fontja 48 kr., háj fontja 45 kr., hájzsir kupája 1 frt, lúdzsir 1 frt 20 kr., egy font vaj 90 kr., egy font turó 48 kr., egy verő malacz 2 frt, egy melyesztett pújka 2 frt, egy melyesztett lúd 2 frt, egy czimer bárányhús 4 frt, egy pár csirke 1 frt, egy pár rideg récze 1 frt 20 kr., 5 drb tojás 10 kr., deszka párja 1 frt 20 kr., zsendely 1000-re 5 frt 50 kr., egy hosszú öl fa 23 frt, egy rövid öl fa 14 frt, egy öl berki fa 12 frt.

TARTALOM: Pályázatok. — Az Oidium Tuckeri ismertetés. — Méhész naptár II. január. Társalgó: Választmányi ülés február 5-én. — Miniszteri körirat. — Levelezés. — Bel-földl lapszemle. — Könyvismertetés. — Egyveleg. — Piaczi árák. — Hirdetések.

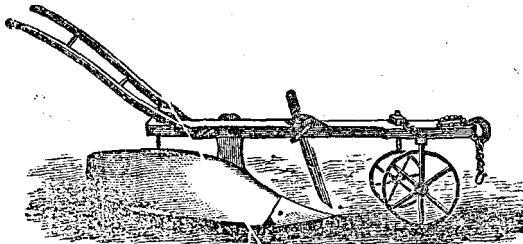
Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

(3)

(2—6)

GUBITZ ANDRAS gazdasági gépgyára.

A rövid időn beköszönő tavaszi munkaidény alkalmából bátor vagyok a t. gazdaközönség szives figyelmét gyáram készítményeire általában véve ezennel felhívni.

Különösen ajánlom a t. gazda közönségnek a *czélszerű és szilárd szerkezte által*, magának jó hirnevet szerzett **eredeti Gubitz ekéket** (öntött fejű eke aczél szántóvassal 14, 16, 18, 20, 22 és 24 frt, vert vasekék aczél szántóvassal 22, 24, 28 frt) **Magtakarókat** (22 frt), **kapáló** (18 frt) és **töltető ekéket** (24 frt), **Howard-féle** (40 és 60 frt) és **Skótt boronákat** (28 frt) **mélyítő ekéket** (24 frt) s **kettős ekéket** (28 frt) stb.

Képes árjegyzékkel megkeresésre mindenkinek bérmentve szolgállok.

A megrendeléseket kérem *Gubitz András gazdasági gépgyárának Pesten Lipótutczá 41 sz.* cím alatt tenni meg, s azoknak gyors és pontos teljesítését mindenkor kötelességemnek ismerendem.

egész tisztelettel

Gubitz András özvegye.

(4)

(1—4)

1865.
Pest.
I. díj
sorvetőgépekért

1871.
Nagy-Várad.
I. államdíj 200 ftos
sorvetőgépekért.

1866.
Bécs.
I. államdíj
sorvetőgépekért

Kühne Ede gazdasági gépgyára

1863.
Hamburg.
Nagy
ezüstérem.

Moson-Magyarország
mint különlegességet
ajánlja
**Garrett-féle
sorvető-gépeit.**

1857.
Bécs.
Nagy
ezüstérem.

1870.
Grac.
I. államdíj.

1871.
Znaim, Pettau, Mödling
I-ső osztályú érmek.

1866.
Bécs.
Gépgyűjtemény-
díj 40 arany.

Ábrákkal ellátott magyar és német árjegyzékeivel bérmentve s ingyen szolgál.

(3)

2—23

GUGGENBERGER PÁL

(Kolozsvárt, főtér Antos-ház)

ajánlja a t. cz. közönségnek háztartások berendezésére

nagy porcellán raktárát,

melyet az üzlet máskénti berendezése miatt gyári áron végképen ad el. Egyszersmind ajánlja minden időre gazdagon ellátott

férfi- női- s gyermek czipő raktárát

bársony, posztó, brünell és többféle bőrből izléses kiállítással a legjobb anyagból készítve

példátlan jutányos ár mellett

Vidéki megrendelések a legpontosabban teljesültenek

Végre ajánlja dúsan felszerelt

férfi kalap raktárát,

valamint norinbergi s diszáru czikkeit.

(5)

(1—3)

Jankó Vincze gépgyárában

Kolozsvárt készen kaphatók:

Javitott szerkezetű Vidats ekék	17 és	18	frt
Eketaligák		10	„
Törökbuza fejtők	45 és	65	„
Szóró rosták		65	„
Törökbuza s répvetők		85	„
Kapáló s töltögető ekék		35	„
Szecs kavágók		95	„
Aratógépek		500	„

Megrendeléseket elfogad gőz- vagy lóerejű cséplőgépekre, valamint egyéb gazdasági gépekre is.

Gépjavitások gyorsan és pontosan teljesültenek.

(2)

2—23

V I C T O R I A**biztosító társaság Kolozsvártt****5.200,059 forint 54 kr. biztosítéki alappal**

biztosításokat fogad el:

- I. Tüzkárok ellen.
- II. Szállítmányi áruk — uton elkárosodása ellen.
- III. Jég-károk ellen — mindennemű terményekre.
- IV. Végre minden módozatokban,

az ember életére;

nevezetesen biztosít:

- a) halálesetben fizetendő tőkét;
- b) a biztosítónak még életében fizetendő tőkét;
- c) gyermekek számára nevelési, kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkét;
- d) nyugdíj vagy életjáradéki összegeket;
- e) temetkezési költségeket;
- f) közvetíti az általa alakított **tulélési csoportokat.**

Életbiztosítási példák.

I Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja a biztosító

20 — 30 — 40 — 50

éves korában kezdődőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

II. Kiházasítási 1000 forint tőkéért, mely a gyermeknek 20-ik évében fizettetik ki, évenkénti díjban esik, ha a kedvezményezett gyermek a belépéskor

2 — 4 — 6 — 8

é v e s

34 frt 20 kr. 42 frt — kr. 51 frt 20 kr. 64 frt — kr.

III. Ha egy jelenleg 25 éves egyén 60 éves korától kezdődőleg évenkénti 1000 frt járadékot kíván magának biztosítani, fizet évenként 81 frtot o. ért.

IV. Hogy egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyikük elhalálásakor a tul élő részére 2000 forint legyen biztosítva, fizetni kell díjban: 62 frt 60 krt évenként. Mindezen miveletelnél a biztosítók még az évi nyermény felében is részesülnek.

V. Hogy egy 38 éves egyén halála esetére 100 forint temetkezési költséget biztosítson, fizet:

évenként,	1/2 évenként,	1/4 évenként,	havonként
3 frt 15 kr.	1 frt 63 kr.	82 krajczárt.	28 krajczárt.

Egyéb módozatokra nézt s különben is mindenekben bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és helyben

A VICTORIA biztosító társaság vezérügnöksége Kolozsvártt.

(Főtér 278 sz. 1-ső emelet hátul.)

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvárt.